

Автор: Гелета Віта,
учитель вищої кваліфікаційної категорії,
«учитель-методист»
НВК № 26 м. Рівне

Тема: Ліна Костенко – поетеса у найповнішому, справжньому розумінні цього слова. Творчий шлях. Особливості поетичного стилю. «Страшні слова, коли вони мовчать...» – ліричний роздум про значення слова в житті людини, суть мистецтва. Інтимна лірика як спонука до роздумів про суть кохання.

Мета уроку:

- допомогти учням пізнати поетесу Ліну Костенко як людину гармонійну, високоталановиту, шляхетну, послідовну у своїх переконаннях, прилучити старшокласників до неповторного світу її поезії;
- розвивати навички виразного читання поезій, вміння аналізувати поетичний твір;
- виховувати засобами поетичного слова громадянську свідомість і мужність, чесність і безкомпромісність, любов до високого поетичного мистецтва.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Форма проведення: поетична вітальня.

Обладнання: портрети письменниці, виставка її творів, картки «Поетична добірка» та «Робочі матеріали», аудіо та відеозаписи музичних творів на слова Костенко, мультимедійні матеріали.

Хід уроку

Руки на клавіші слова кладу.

Ліна Костенко

I. Мотиваційний етап.

1. Забезпечення емоційної готовності до уроку.

- **Учитель.** За вікном поглядає на нас сіроокий день. Що він принесе кожному із нас – усмішку, поцілунок чи гірку гримасу?.. Так хочеться, щоб він був особливий, незвичайний, яскравий...Це найкраща мить – мить чекання, коли все попереду... і ти уявляєш, мрієш, плануєш, обираєш. Посмакувати б удосталь прохолодою сьогоднішнього ранку, відчутти б його кожну хвилинку... ранок задає тон нашому настрою, нашому дню...

- **Звучить пісня** на слова Ліни Костенко «**Я вранці голос горлиці люблю**» у виконанні Ольги Богомолець.

- **Бесіда.**

- **Яких барв у палітру вашого настрою додала ця пісня?**

- **Які звуки, голоси подарував вам сьогоднішній ранок?**

- **Чи кожен, на вашу думку, здатен чути той ледве вловимий серед шуму міста камертон природи?**

- **Учитель.** Той, хто не байдужий; той, хто сам не буденний і не сірий; той, у кого слово може звучати «дивним зойком», хто вміє грати на його клавішах; той, хто змушує і нас стрепенутися, відчутти мить, відчутти час, відчутти самих себе.

Сьогодні музику слова дарує нам Ліна Костенко та її неповторна поезія.

II. Оголошення теми уроку, визначення цілей.

- **Учитель.** Ліна Костенко – поетеса, яку знають, люблять і обожають мільйони людей в Україні. Ліні Костенко минуло 80. Вона завжди була проти галасу і шумовиння навколо свого імені. Вона відмовилася від звання Героя України з рук будь-яких президентів, відповівши: **«Політичної біжунтерії не ношу»**. Але саме велика поетеса є беззаперечним моральним авторитетом нації, і ми ще пишатимемося, що жили в один час із Ліною Костенко.

- **Проблемні запитання.**

- Яка ж вона – Ліна Костенко, ця «відома незнайомка»?

- Чим її постать вирізняється з-поміж інших українських митців?

- Якою бачите і сприймаєте поетесу та її твори ви?

- **Учні записують тему в зошит, ознайомлюються з цілями уроку.**

- У ході нашого уроку спробуйте скласти **життєвий портрет письменниці**, визначити, які моральні цінності вона сповідує.

III. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Перегляд мультимедійної презентації **«Життєвий та творчий шлях Ліни Костенко»** (у ході перегляду якого учні записують назви поетичних збірок письменниці, твори, видані останнім часом).

Учитель. Родилася, працювала, видавала, отримувала.. Але цього мало, щоб пізнати сутність людини. Особистість кожного із нас розкривається глибше у стосунках з іншими, а найперше – у власних вчинках.

2. **Спогади про письменницю** (учні працюють із картками).

Оксана Пахльовська: *«Мама свого часу стала легендою...»*.

У 60-х роках вчинки поетеси нагадували ходіння над прірвою. Мужність Ліни Костенко вражає. Адже це вона в 60-ті єдина із членів спілки письменників уголос протестує проти вводу радянських військ у Чехословаччину, незважаючи на загрозу арешту. Це вона у Львові кидає квіти підсудним.

- Виразне читання вірша **«Я, що прийшла у світ не для корид...»**.

- **Ірина Калинець:** *«Ліна дійсно приїхала у 66-му році до Львова...»*.

3. Виразне читання та художній аналіз поезії **«Страшні слова, коли вони мовчать...»**.

- Проблемні запитання.

- У чому ж сила поетичного слова?

- Де знайти ті потрібні слова, щоб висловити найсокровенніше?

- Як можна в наш час, коли, здається, про все вже давно сказано, бути оригінальним у творчості?

Учитель. На ці запитання знайдемо відповідь у поезії Ліни Костенко **«Страшні слова, коли вони мовчать...»**. Прочитайте вірш і знайдіть у них відповідь на поставлені запитання.

- Учень читає поезію **«Страшні слова, коли вони мовчать...»**.

- Бесіда.

- Якими рисами має бути наділений митець? *(Відповідальність перед предками, сучасниками й нащадками. Чесність, передовсім перед собою, адже «всі слова були уже чиймись». Натхнення, його не можна запланувати, вимолити, воно приходить у мить великого осяяння, це ніби «безсмертний дотик до душі» самого Всевишнього).*

- Що найстрашніше для поета? *(Пустота, вичерпаність).*

- Який художній засіб якнайточніше допомагає передати психологічний стан творчого спустошення? *(Оксиморон).*

4. Робота з цитатами з творів Ліни Костенко.

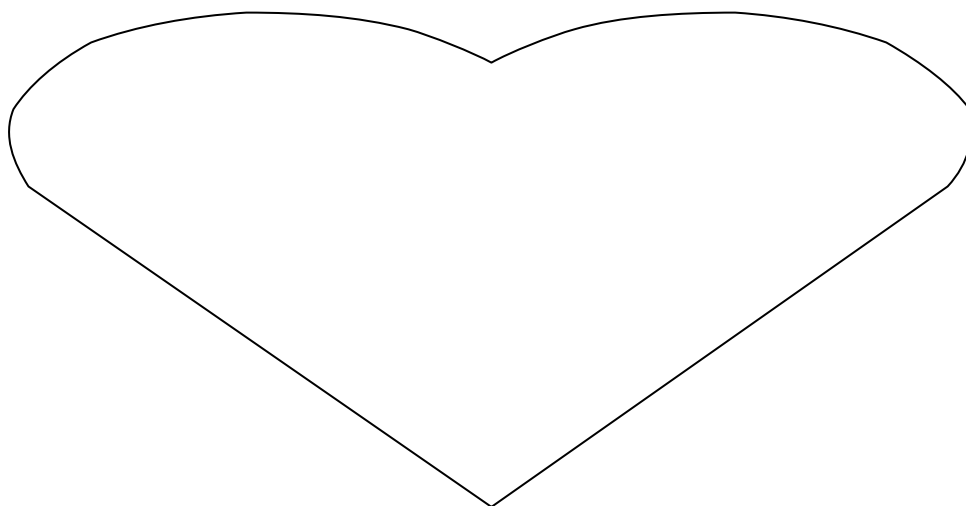
Учитель. Найкраще зрозуміти поетесу, визначити її життєве і поетичне кредо нам допоможуть її твори, у яких сама Ліна Костенко, її душа, її серце.

Учні читають уривки з творів, записують ті рядки, які перегукуються з їх власним життєвим кредо.

5. Гронування-характеристика.

- То які ж моральні цінності сповідує Ліна Костенко як людина, як поетеса?

(Учні називають ці морально-етичні поняття і вписують їх у велике серце, прикріплене на дошці).

Виразне читання та художній аналіз поезії **«Недумано, негадано...»**.

- **Оксана Пахльовська:** «Серед тих, хто захоплюється мамою, дуже мало хто по-справжньому вміє розуміти в ній ніжну і прекрасну жінку з могутньою, ще з глибини європейського Середньовіччя, енергією любові, віри і витонченості, аристократизму почуття».

- Виразне читання ученицею поезії **«Недумано, негадано...»**.

- Бесіда.

- Це вірш-зізнання. У чому?

- Доведіть, що лірична героїня переживає кульмінацію свого почуття. Якими словами виражено стан її душі?

- Де шукає прихистку переповнена сокровеними почуттями душа ліричної героїні?

- Яким постає перед вами вечірній ліс? Якими кольорами, запахами наповнена природа?

- Вірш складається з двох умовних частин: природа – почуття людини. Що їх об'єднує в одне ціле?

- Проблемні запитання.

- Яку ж силу має кохання?

- В одному із своїх листів синові Василь Стус писав: **«Тільки в любові людина розумна»**. На думку Ліни Костенко, якою має бути справжня любов?

- Перегляд музичного відеокліпу **«Моя любов»**.

- Бесіда.

- Про що ви думали, коли слухали твір? До якого висновку прийшли? (*Кохання возвеличує, додає сили, краси*).

- Якими художніми засобами поетеса досягла глибини змісту твору?

- Підберіть до слова «блаженний» синоніми. (*Божевільний, святий*).

Висновок: у Ліни Костенко кохання – це свято, шаленство, хвороба, сон, це втіха і смуток, беззахисність і сила, самозреченість і почуття вдячності, Любов окрилює і возвеличує.

- **Крок до гранування.**

- Вернімося до нашого серця. Без яких почуттів воно не повне, не справжнє? (*Без кохання*).

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Бесіда.

- Скажіть, чи кожній людині під силу йти по життю з таким серцем?
- Це серце сильної духом людини, багатой на добро душі та красу почуттів. Який його шматочок хотіли б мати і ви? Підкресліть ті якості, які вам найбільше імпонують, досягти яких ви прагнете.

2. «Незакінчене речення».

«Поезія Ліни Костенко для мене – це...»

3. Обґрунтування вибору епітета.

В рядках Ліни Костенко присутні всі відтінки водночас. Воістину бездонне слово. Можливо тепер, познайомившись із творчістю поетеси, ви глибше збагнете слова, що стали епіграфом нашого уроку. Ліна Костенко – справжній маєстро слова.

4. Учитель. Ще і ще нехай звучить поезія Ліни Костенко, ще і ще нехай нагадує нам про вічні істини, тривожить душу, вчить бути людьми... (Під звучання пісні «**У світі злому і холодному...**» демонструються фотографії Ліни Костенко різних періодів її життя).

V. Домашнє завдання.

- Один із віршів Ліни Костенко вивчити напам'ять.
- Прочитати поезію «Українське альфреско».
- Уміти пояснити назву вірша, розкрити основні мотиви твору. Виписати метафори, пояснити їх роль у вірші.
- Опрацювати матеріал підручника на с. 274 – 279.